

Albert Schweitzer: practising Bach in Lambarene (original footage)

counterpart - dw

732 odběratelů

Odebírat

Environmentální etika

Etika

- soubor pravidel, jak **by se měl** člověk chovat ve vztahu k ostatním
 - **dobré/špatné?**
 - **měli/neměli** nějak chovat?
- nutno se rozhodnout → zde pomáhá **etika**
 - naznačuje, jakým chováním se dobereme optimálního výsledku

- Morálka** - oblast lidského jednání pozorovatelná z hlediska etických hodnot (rozlišování dobra a zla atd.)
- **etika** domýšlí důsledky **morálního** chování

Etika

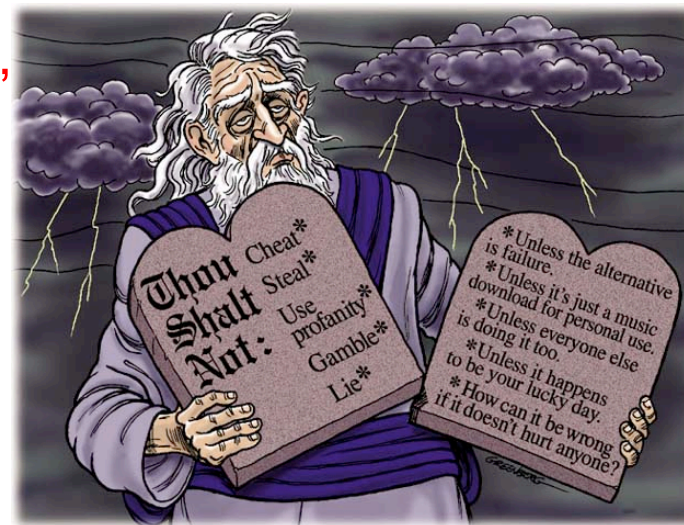
- soubor pravidel, jak **by se měl** člověk chovat ve vztahu k bližním
 - **dobré/špatné?**
 - **měli/neměli** nějak chovat?
- nutno se rozhodnout → zde pomáhá **etika**
 - naznačuje, jakým chováním se dobereme optimálního výsledku

Morálka - oblast lidského jednání pozorovatelná z hlediska etických hodnot (rozlišování dobra a zla atd.)

- **etika** domýšlí důsledky **morálního** chování

Problém – záleží výhradně na našem rozhodnutí, zda se budeme chovat dle toho, co jsme si rozumově definovali jako dobré!

Svět hodnot X svět faktů

- etika se zabývá světem hodnot (*má být*) x věda se zabývá světem faktů (*je*)
- **svět faktů** – popisné otázky či výroky

Příklad výroku ze "světa faktů":

Svět hodnot X svět faktů

- etika se zabývá světem hodnot (*má být*) x věda se zabývá světem faktů (*je*)
- **svět faktů** – popisné otázky či výroky
- **svět hodnot** – otázky či výroky o správnosti jednání

Příklad výroku ze "světa hodnot":

Svět hodnot X svět faktů

- etika se zabývá světem hodnot (*má být*) x věda se zabývá světem faktů (*je*)
- **svět faktů** – popisné otázky či výroky
- **svět hodnot** – otázky či výroky o správnosti jednání
 - **hodnota** – koncepce žádoucího; čeho si ceníme

Kdo nám řekne, co „má být“, co „je správné“?

Top

Svět hodnot X svět faktů

- etika se zabývá světem hodnot (*má být*) x věda se zabývá světem faktů (*je*)
- **svět faktů** – popisný (auto je modré, kopl jsem do dveří, $a_g=9,83 \text{ m/s}^2$ atd.)
- **svět hodnot** – otázky typu „*měl jsem to udělat*“ či „*jak se nesmíme chovat*“
 - **hodnota** – koncepce žádoucího; čeho si ceníme

Kdo nám řekne, co „*má být*“, jaké jednání „*je správné*“?

- **Autorita (dogma)** – např. Bible, vládce, rodiče...
- **Konvence** – např. zákony, tradice...

Jak ale rozhodnout, co je správné, když chybí autorita?

Top

Svět hodnot X svět faktů

- etika se zabývá světem hodnot (*má být*) x věda se zabývá světem faktů (*je*)
- **svět faktů** – popisný (auto je modré, kopl jsem do dveří, $a_g=9,83 \text{ m/s}^2$ atd.)
- **svět hodnot** – otázky typu „*měl jsem to udělat*“ či „*jak se nesmíme chovat*“
 - **hodnota** – koncepce žádoucího; čeho si ceníme

Kdo nám řekne, co „*má být*“, jaké jednání „*je správné*“?

- **Autorita (dogma)** – např. Bible, vládce, rodiče...
- **Konvence** – např. zákony, tradice...
- **Zlaté pravidlo** – „Nečiň jiným to, co nechceš aby oni činili tobě“
- **Kategorický imperativ** (Immanuel Kant) – „Jednej tak, aby se vzorec tvého chování mohl stát všeobecným vzorem (zákonem)“

Potřebujeme vůbec etiku?

- do určitého období nebyla potřeba

Kmenová společnost

- otázka hodnot a pravdy se vůbec neřešila – **vše dané**
- etika jako hledání odpovědí na otázky správnosti → zbytečné
- co šaman pravil, tak to bylo
 - zcela jiný styl uvažování, než známe dnes

Proč se netázali po správnosti svého/ostatních chování?

Top

RACIONÁLNÍ UVAŽOVÁNÍ VS. KMENOVÁ MENTALITA

Volby rozhodne schopnost nahlédnout důkazy a argumenty

Fareed Zakaria

1. 10. 2016

5:51

POSLECHNOUT ČLÁNEK

Donald Trump je divným vůdcem republikánů. Hlásí se jen k několika tradičním republikánským postojům a odmítá většinu jejich ikon. Proti němu se staví v podstatě všechny důležité konzervativní časopisy – National Review, The Weekly Standard, Commentary –, stejně jako většina hlavních konzervativních komentátorů, od George Willa přes Davida Brookse po Breta Stephense. Z pěti předcházejících republikánských prezidentských kandidátů tři odmítají veřejně potvrdit, že budou pro Trumpa hlasovat, a o čtvrtém (Johnu McCainovi) se odvažují tvrdit, že v soukromí za plentou také zaškrtně někoho jiného. Přesto má Trump v průzkumech přibližně stejnou podporu republikánů jako předchozí straničtí kandidáti – alespoň zatím. Volby v podstatě může rozhodnout odpověď na jednoduchou otázku, zda se republikáni budou chovat racionálně, nebo propadnou kmenové mentalitě.

Potřebujeme vůbec etiku?

- do určitého období nebyla potřeba

Kmenová společnost

- otázka hodnot a pravdy se vůbec neřešila – **vše dané**
- etika jako hledání odpovědí na otázky správnosti → zbytečné
- co šaman pravil, tak to bylo
 - zcela jiný styl uvažování, než známe dnes

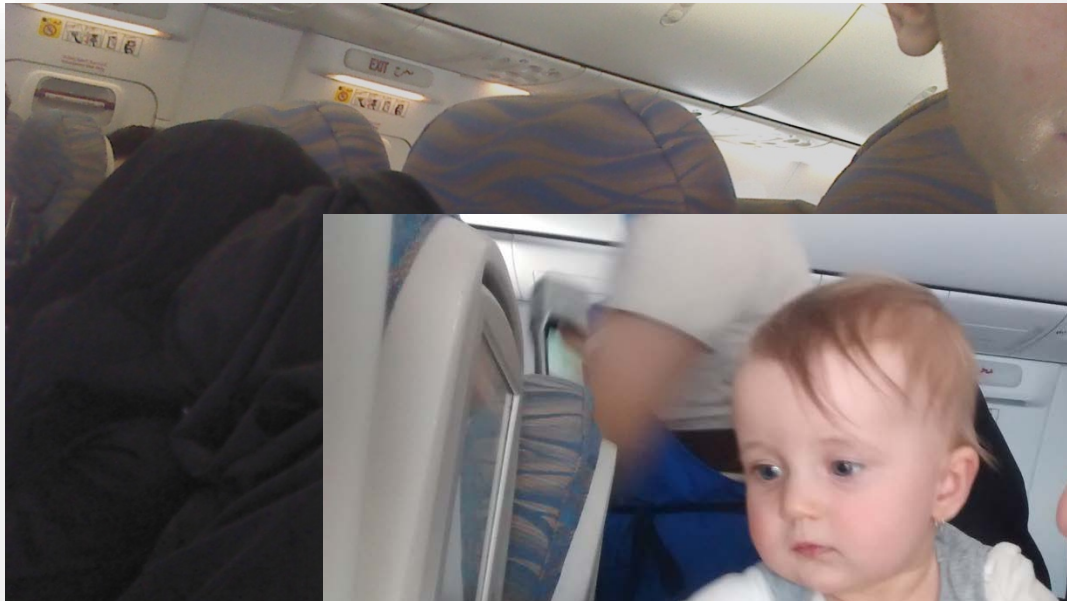
Konec kmenové společnosti

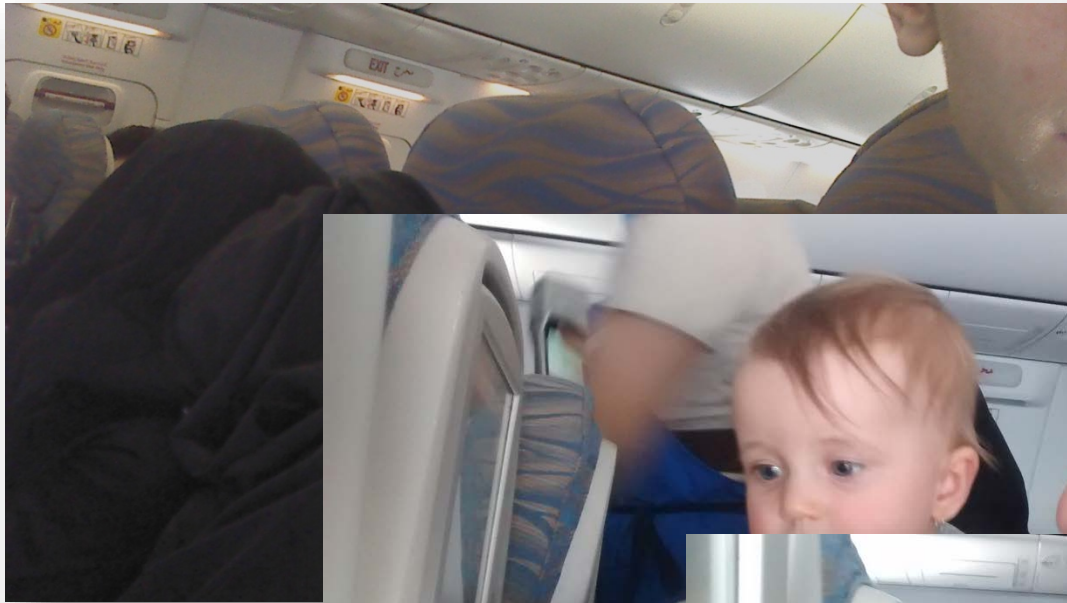
- kontakt s jinými společnostmi – konec světa samozřejmých hodnot
- zjištění, že hodnotový svět je různý

Vznik etiky ?

Potřebujeme vůbec etiku?

- do určitého období nebyla potřeba

Kmenová společnost

- otázka hodnot a pravdy se vůbec neřešila – vše dané
- etika jako hledání odpovědí na otázky správnosti → zbytečné
- co šaman pravil, tak to bylo
 - zcela jiný styl uvažování, než známe dnes

Konec kmenové společnosti

- kontakt s jinými společnostmi – konec světa samozřejmých hodnot
- zjištění, že hodnotový svět je různý

Vznik etiky – při vymanění se z bezproblémového světa mýtů

Vznik env. etiky –

Potřebujeme vůbec etiku?

- do určitého období nebyla potřeba

Kmenová společnost

- otázka hodnot a pravdy se vůbec neřešila – vše dané
- etika jako hledání odpovědí na otázky správnosti → zbytečné
- co šaman pravil, tak to bylo
 - zcela jiný styl uvažování, než známe dnes

Konec kmenové společnosti

- kontakt s jinými společnostmi – konec světa samozřejmých hodnot
- zjištění, že hodnotový svět je různý

Vznik etiky – při vymanění se z bezproblémového světa mýtů

Vznik env. etiky – při vymanění se z bezproblémového vztahu s přírodou

Environmentální etika

etika - soubor pravidel, jak **by se měl** člověk chovat ve vztahu k bližním

env. etika - soubor pravidel, jak **by se měl** člověk chovat k životnímu prostředí

Potřebujeme environmentální etiku? **ANO**

- vztah člověka k ŽP zproblematizovaný

- odcizení + 3 faktory – jsme **početní, mocní a nároční**

Antropocentrická x neantropocentrická etika

Antropocentrické typy environmentální etiky

I. Sobecky kořistnický postoj

- centrem hodnocení **člověk**, jeho potřeby, zájmy
- každá hodnota vzniká až na základě **lidské potřeby**
- instrumentální hodnota přírody, prostředek k hodnotě jiné
- ochranu přírody zdůvodňuje **užitečností pro člověka**

Proč je dobré dle Sobecky-kořistnického postoje chránit pralesy, čistý vzduch, chovat se dobře ke zvířatům, atd.?

Top

Antropocentrická x neantropocentrická etika

Antropocentrické typy environmentální etiky

I. Sobecky kořistnický postoj

- centrem hodnocení **člověk**, jeho potřeby, zájmy
- každá hodnota vzniká až na základě **lidské potřeby**
- instrumentální hodnota přírody, prostředek k hodnotě jiné
- ochranu přírody zdůvodňuje **užitečností pro člověka**
- **chránit** ovzduší? zacházení se zvířaty? pralesy?

II. Postoj vznešeného lidství

- příroda je krutá, nezná lítost, naději, dobro ani zlo
- teprve člověk vnáší do přírody hodnotu, altruismus, svobodu → ryze lidské vlastnosti
- **schopnost jednat v zájmu druhých i v zájmu celého lidstva v dlouhodobém výhledu** → **skutečně lidské**
- egoismus, sobectví, panský postoj – ztráta ryze lidských rysů, nejnižší bod dehumanizace
- **proč chránit přírodu?**

Proč chránit přírodu dle Postoje vznešeného lidství?

Top

Altruismus

Téma

MISTR SVĚTA VE ŠTĚSTÍ

Pokud vezmeme v úvahu altruismus, budeme se mít všichni lépe díky „ekonomice starosti o druhé“;
„ekonomice starosti o druhé..

Pokud vezmeme v úvahu altruismus, budeme se mít všichni lépe díky „ekonomice starosti o druhé“; Zdroj: Matthieu Ricard / Agence RAPHO

Altruismus

Téma

MISTR SVĚTA

Pokud vezmeme v úvahu altruismus, budeme se mít všichni lépe díky „ekonomice starosti o druhé“; Zdroj: Matthieu Ricard / Agence RAPHO

Copyrighted Material

A GUIDE TO DEVELOPING
LIFE'S MOST IMPORTANT SKILL

Happiness

Matthieu Ricard

FOREWORD BY

DANIEL GOLEMAN

"In a brilliant synthesis of 25 centuries of the wisdom of Buddhism with the neuroscience and cognitive psychology of the 21st century, Matthieu Ricard, who embodies both traditions, gives humanity a gift it desperately needs now: a vision of a positive human future."

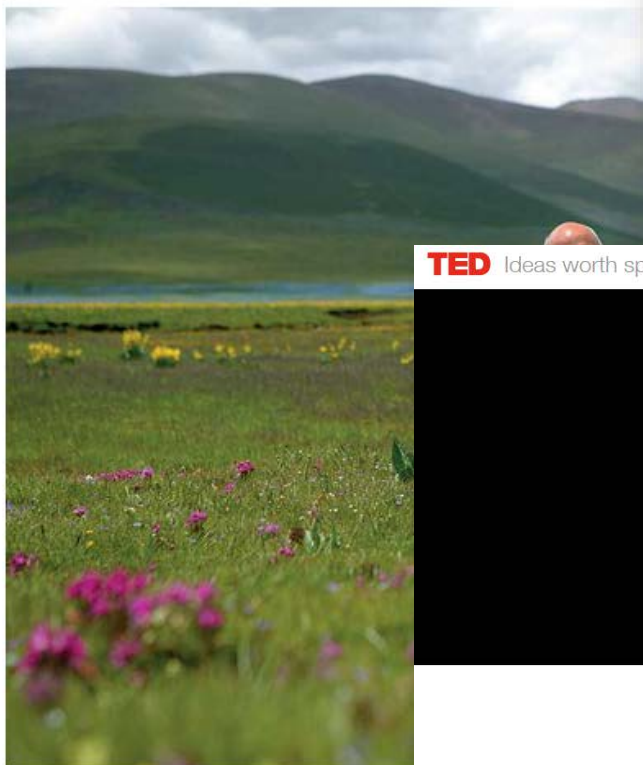
—MARTIN SELIGMAN, PhD, author of *Authentic Happiness*

Copyrighted Material

Altruismus

Téma

MISTR SVĚTA

Pokud vezmeme v úvahu altruismus, bu

Copyrighted Material

A GUIDE TO DEVELOPING
LIFE'S MOST IMPORTANT SKILL

Happiness

TED Ideas worth spreading

WATCH DISCOVER ATTEND PARTICIPATE

Matthieu Ricard:

Matthieu Ricard o návycích pro štěstí

TED2004 · 20:54 · Filmed Feb 2004

39 subtitle languages

View interactive transcript

Add to list

Download

Share this idea

6,898,015 Total views

Co je štěstí a jak ho můžeme dosáhnout? Buddhistický mnich Matthieu Ricard, původně biochemik, říká, že svou mysl můžeme trénovat v dosahování pocitu duševní pohody a vytváření skutečného stavu klidu a naplnění.

TED Talks are free thanks to our partners & advertisers

TED Cinema
Experience

Neantropocentrické typy environmentální etiky

- příroda a živé organismy – vlastní (vnitřní) **hodnota**
- v historii ojedinělé postavy křesťanských mystiků + romantismus
- pro romantiky však příroda jen odrazem jejich vnitřních citů + vliv mimoevropských kultur (buddhismus)
- důležitou roli hraje **emocionalita a intuitivní** přístup ke světu

Neantropocentrické typy environmentální etiky

- příroda a živé organismy – vlastní (vnitřní) **hodnota**
- v historii ojedinělé postavy křesťanských mystiků + romantismus
- pro romantiky však příroda jen odrazem jejich vnitřních citů + vliv mimoevropských kultur (buddhismus)
- důležitou roli hraje **emocionalita a intuitivní** přístup ke světu

Vybrané proudy:

- 1) *biocentrická etika* – A. Schweitzer
- 2) *koncept rozšířených práv* – P. Singer
- 3) *ekocentrická* – A. Leopold
- 4) *hlubinná ekologie* – A. Naess

Tyto teorie se liší ve svém imperativním předpokladu:

- Schweitzer: „Každý život musíme ctít a chránit“
- Nash, Singer: „Musíme ctít přirozená práva zvířat a přírody!“
- Leopold: „Celý ekosystém musíme chránit“
- Naess: „Musíme se naučit soužití se všemi bytostmi“

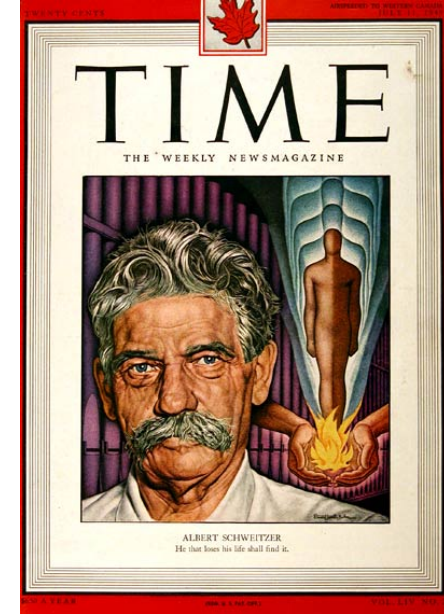

Etika Úcty k životu

Albert Schweitzer

- 1875 Alsasko -1965 Lambaréné
- filozof, teolog, lékař a umělec (varhaník)
- 1913 zakládá v Gabunském Lambaréné nemocnici

*„Dva zážitky vrhly na můj život stín:
Jeden tkví v poznání, že svět je nevysvětlitelně
temný a plný utrpení;
druhý tkví v tom, že jsem se narodil do doby duchovního
úpadku lidstva. S oběma jsem se vyrovnal myšlením,
Které mě přivedlo k eticky kladnému vztahu ke světu a
životu na základě úcty k životu.*

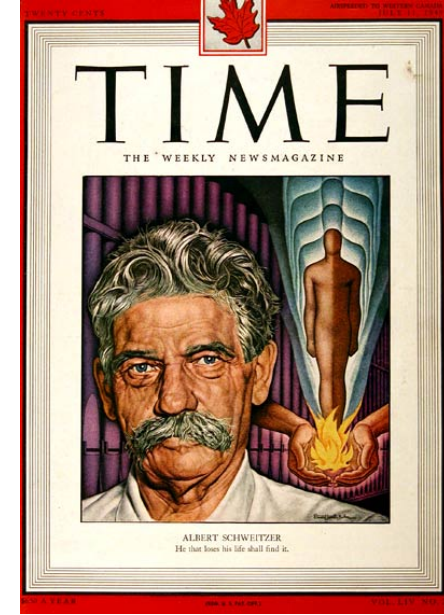
Etika Úcty k životu

Albert Schweitzer

- 1875 Alsasko -1965 Lambaréné
- filozof, teolog, lékař a umělec (varhaník)
- 1913 zakládá v Gabunském Lambaréné nemocnici

*„Dva zážitky vrhly na můj život stín:
Jeden tkví v poznání, že svět je nevysvětlitelně
temný a plný utrpení;
druhý tkví v tom, že jsem se narodil do doby duchovního
úpadku lidstva. S oběma jsem se vyrovnal myšlením,
Které mě přivedlo k eticky kladnému vztahu ke světu a
životu na základě úcty k životu.*

*V tom našel můj život zakotvení a směr. Stojím a pracuji ve světě
jako člověk, který chce myšlením činit lidi duchovněji a lepšími.
Jsem ovšem v dokonalém rozporu s duchem doby, které má pro
myšlení jen pohrdání.“*

Etika Úcty k životu

Descartes

x

„Myslím, tedy jsem“

x

Schweitzer

*„Jsem život chtějící žít uprostřed
života chtějícího žít“*

- dochází k základní tezi *etiky úcty k životu*:

„Dobré je život uchovávat a podporovat; zlé je život ničit a omezovat“

Etika Úcty k životu

Descartes

x

„*Myslím, tedy jsem*“

x

Schweitzer

„*Jsem život chtějící žít uprostřed života chtějícího žít*“

- dochází k základní tezi *etiky úcty k životu*:

„*Dobré je život uchovávat a podporovat; zlé je život ničit a omezovat*“

- přijmeme-li tuto tezi → musíme pomáhat všemu živému a zabráňovat činnostem, které život omezují či ničí

„*Život je mu (člověku) svatý sám o sobě. Neutrhne ze stromu list, neulomí květinu a dává pozor, aby nezašlápl nějaký hmyz*“

- má takovéto chování smysl ve „smrtném“ světě?

Etika Úcty k životu

Descartes

„Myslím, tedy jsem“

x

x

Schweitzer

„Jsem život chtějící žít uprostřed života chtějícího žít“

- dochází k základní tezi *etiky úcty k životu*:

„Dobré je život uchovávat a podporovat; zlé je život ničit a omezovat“

- přijmeme-li tuto tezi → musíme pomáhat všemu živému a zabraňovat činnostem, které život omezují či ničí

„Život je mu (člověku) svatý sám o sobě. Neutrhne ze stromu list, neulomí květinu a dává pozor, aby nezašlápl nějaký hmyz“

- má takovéto chování smysl ve „smrtném“ světě?

„Chceme přece účinně jednat, a proto se nemusíme starat o to, bude-li naše činnost úspěšná či nikoliv.“

„Pro svět je důležitý již fakt, že v člověku, který se stal etickým, vstupuje do světa vůle naplněná úctou a oddaností k životu“

A co naše potrava?

Top

Etika Úcty k životu

- a co potrava?

„Když už nějaký život poškozují, musí mi být zřejmé, jak dalece je to **nutné**.“

„Venkovan, který na louce pokosil tisíce květů jako krmivo pro krávy, se má střežit, aby cestou domů **bezmyšlenkovitě** neuškubl nějaký kvítek u cesty“

Etika Úcty k životu

- a co potrava?

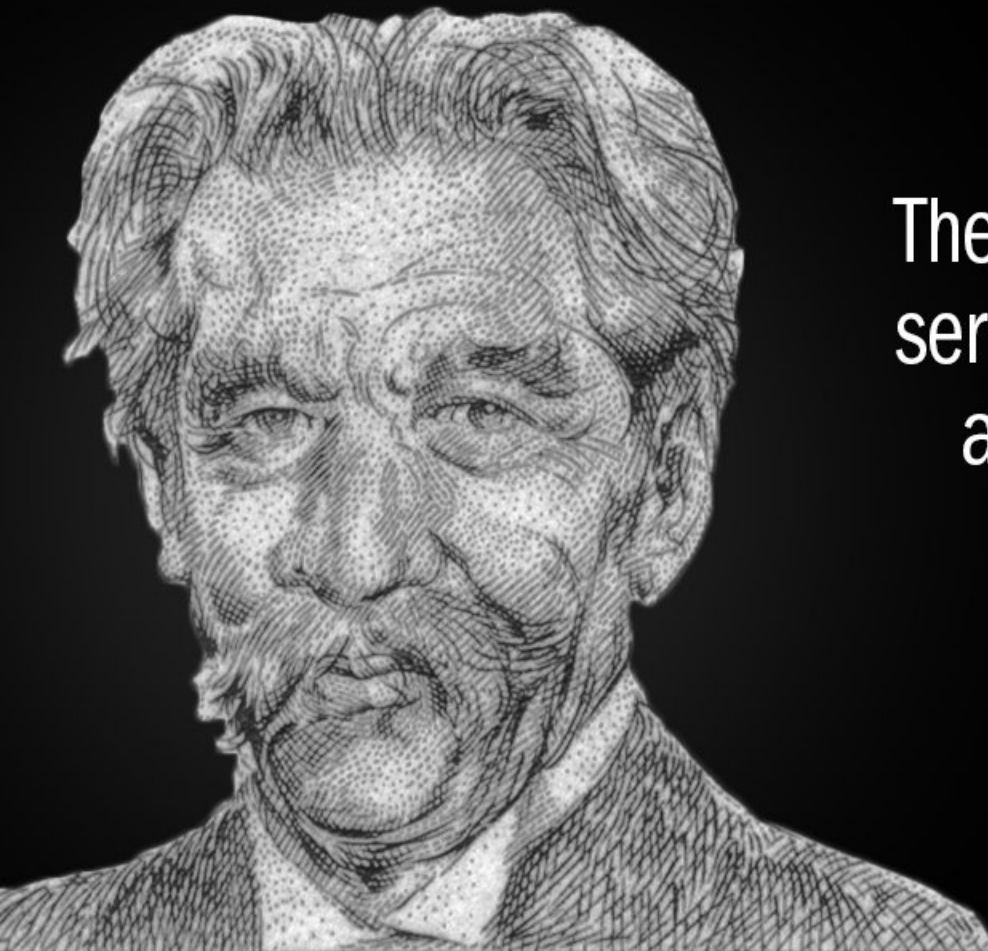
„Když už nějaký život poškozují, musí mi být zřejmé, jak dalece je to **nutné**.“

„Venkovan, který na louce pokosil tisíce květů jako krmivo pro krávy, se má střežit, aby cestou domů **bezmyšlenkovitě** neuškubl nějaký kvítek u cesty“

„Nikdo z nás nesmí dopustit žádnou bolest, pro kterou **není ospravedlnění**. A nikdo se nesmí uspokojovat tím, že se nechce míchat do věcí, které se ho netýkají.“

„Nikdo nesmí zavírat oči a myslet si, že utrpení, od něhož se odvrátil, vlastně neexistuje. Ať si nikdo neulehčuje břímě odpovědnosti!
My všichni jsme vinni“

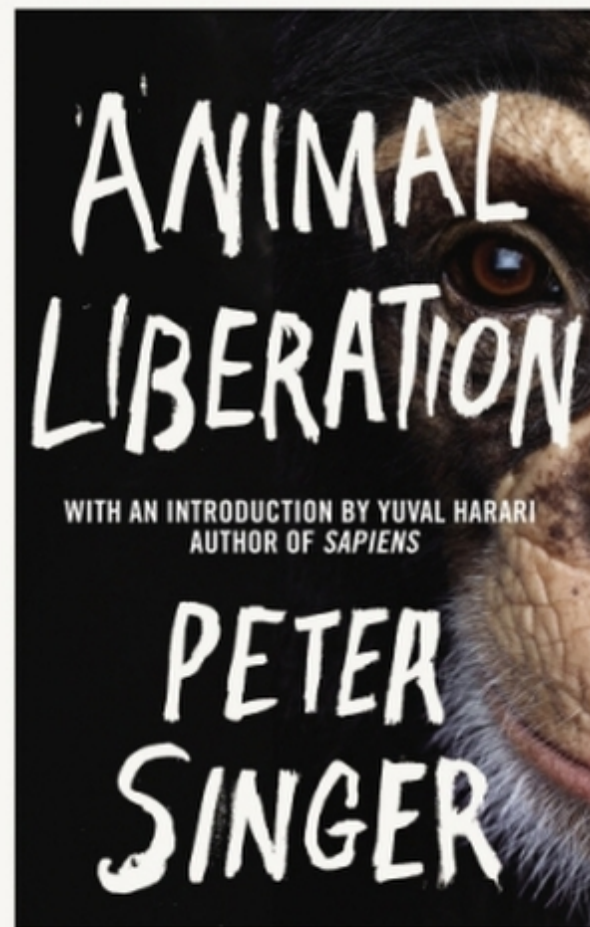
The **purpose of human life** is to serve, and to show compassion and the will to **help others.**

— *Albert Schweitzer*

Koncept rozšířených práv

Peter Singer „Osvobození zvířat“ 1975

- myšlenka rovnoprávnosti všeho živého
- moralita vztahu k druhým (lidem i zvířatům
→ všem živým tvorům)
- **nejde o to, že máme rádi zvířata, jde o morální princip**
- nižší inteligencí nelze ospravedlňovat naše bezohledné zacházení
- cokoli může trpět se chce vyhnout utrpení a tato tužba zasluhuje úctu a ohleduplnost
→ **schopnost utrpení je dostatečný důvod k ohleduplnosti**

Jaká zvířata jsou schopná vnímat bolest a utrpení?

Top

A common bobtail squid (*Sepietta oweniana*). (SeaTops/Getty Images)

NATURE

The UK Will Finally Officially Recognize Octopuses And Crabs as Sentient Beings

TESSA KOUMOUNDOUROS 25 NOVEMBER 2021

The UK has officially recognized octopuses and crabs as sentient beings – finally catching up to well-established science on these intelligent animals.

"The science is now clear that decapods and cephalopods can feel pain and

Koncept rozšířených práv

Peter Singer „Osvobození zvířat“ 1975

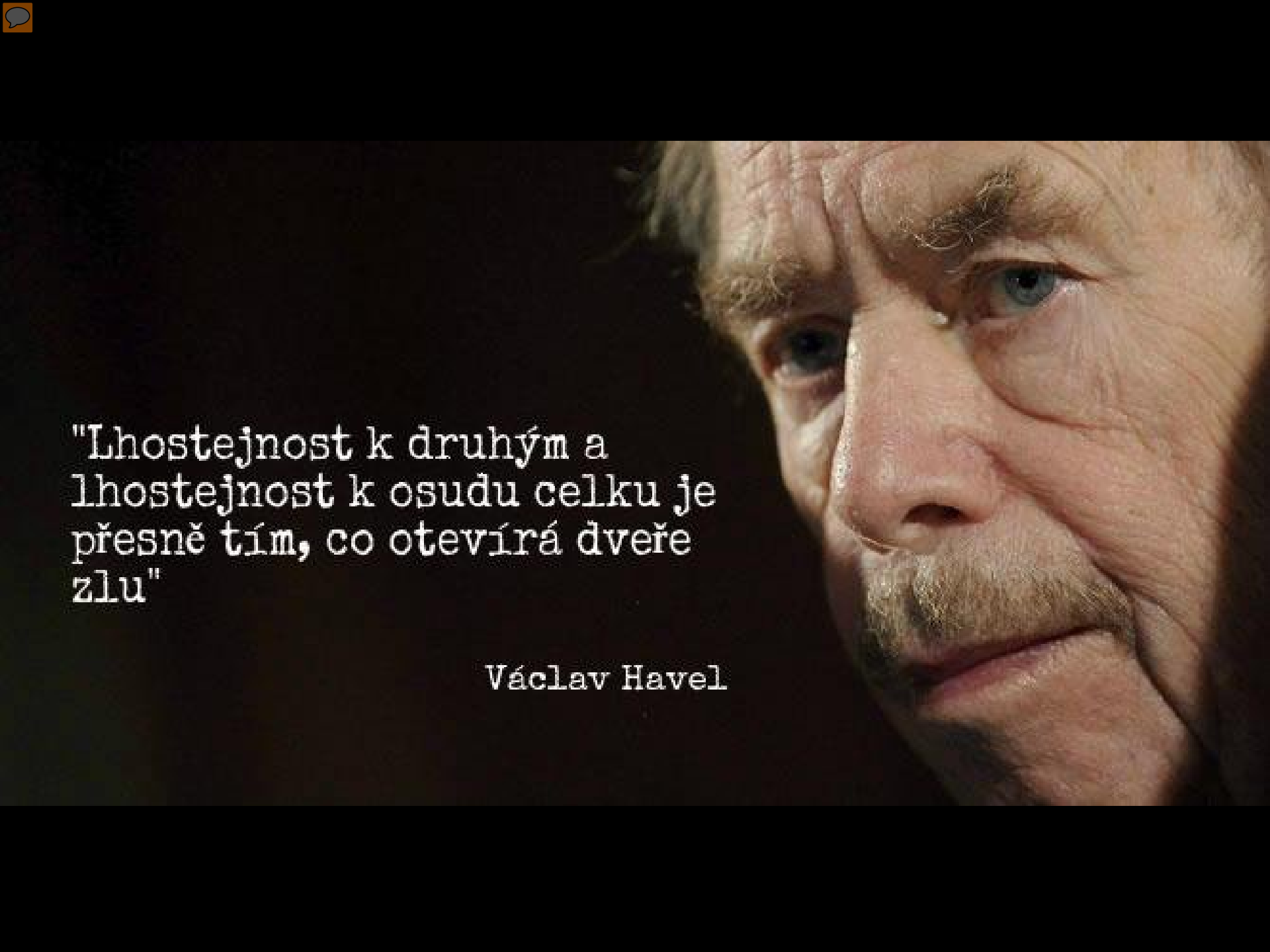
- myšlenka **rovnoprávnosti všeho živého**
- moralita vztahu k druhým (lidem i zvířatům → všem živým tvorům)
- **nejde o to, že máme rádi zvířata, jde o morální princip**
- nižší inteligencí nelze ospravedlňovat naše bezohledné zacházení
- cokoli může trpět se chce vyhnout utrpení a tato tužba zasluhuje úctu a ohleduplnost → **schopnost utrpení je dostatečný důvod k ohleduplnosti**
- každé nárokování nadřazenosti problematické → **rasismus** rasy, národnosti, pohlaví nebo **živočišného druhu** je neospravedlnitelný
- prameny krutosti: **sobectví**
 - strukturální zdroj** → zakořeněnost v kulturní tradici
 - = pokusná zvířata a masná výroba
- **řešení?** - nepodílet se na zlu odmítnutím tohoto společenského mechanismu
 - **vegetariánství a protesty**

Science may have found a cure for most evils;
but it has found no remedy for the worst of
them all - the apathy of human beings.

Znajíce své cesty, nezmate nás pokušení, před cílem s pocitem vítěze máváš tribunám,
mdlé zpustlé nevěsty dál tančí do rozednění, na stole doma rozbal kněže, jež vejde v tvůj chrám.

A close-up, high-contrast portrait of Václav Havel, showing his eyes, nose, and mustache. The lighting is dramatic, with deep shadows and bright highlights on his skin.

"Lhostejnost k druhým a
lhostejnost k osudu celku je
přesně tím, co otevírá dveře
zlu"

Václav Havel

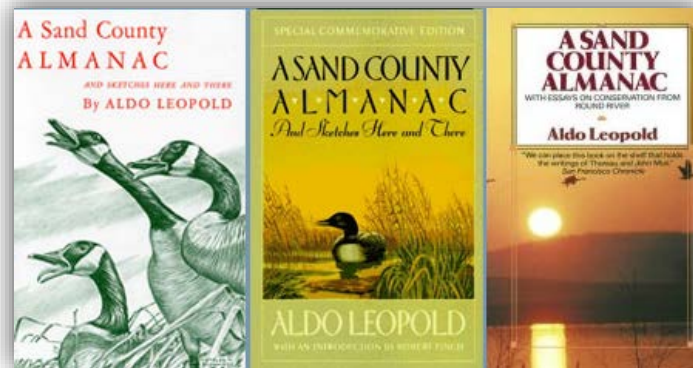
Etika země

Aldo Leopold „A Sand County Almanach – Obrázky z chatrče“

- rozšíření etiky na celou zemi (ekosystém), nejen na jednotlivce

„Zkoumejte každý problém z hlediska toho, co je eticky a esteticky správné, stejně jako z hlediska toho, co je ekonomicky výhodné.“

„Určitá věc je správná, když směřuje k zachování celistvosti, stability a krásy biotického společenství. Směruje-li jina, je špatná“

Etika země

Aldo Leopold „A Sand County Almanach – Obrázky z chatrče“

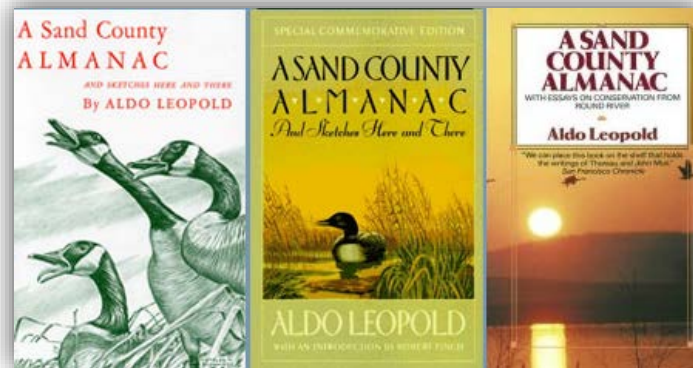
- rozšíření etiky na celou zemi (ekosystém), nejen na jednotlivce

„Zkoumejte každý problém z hlediska toho, co je eticky a esteticky správné, stejně jako z hlediska toho, co je ekonomicky výhodné.“

„Určitá věc je správná, když směřuje k zachování celistvosti, stability a krásy biotického společenství. Směruje-li jina, je špatná“

- smyslem celku (země, ekosystému) je poskytnutí podmínek pro život jedinců, kteří se jediní dovedou radovat ze života

- dle etiky země v pořádku občasně lesní požáry pro obnovu jehličnatých lesů vzdor utrpení zvěře při požáru (**celek x jednotlivci**)

Etika země

Aldo Leopold „A Sand County Almanach – Obrázky z chatrče“

- rozšíření etiky na celou zemi (ekosystém), nejen na jednotlivce

„Zkoumejte každý problém z hlediska toho, co je eticky a esteticky správné, stejně jako z hlediska toho, co je ekonomicky výhodné.“

„Určitá věc je správná, když směřuje k zachování celistvosti, stability a krásy biotického společenství. Směruje-li jina, je špatná“

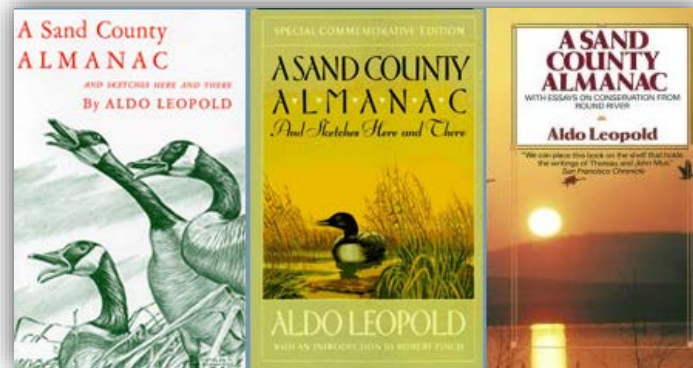
- smyslem celku (země, ekosystému) je poskytnutí podmínek pro život jedinců, kteří se jediní dovedou radovat ze života

- dle etiky země v pořádku občasně lesní požáry pro obnovu jehličnatých lesů vzdor utrpení zvíře při požáru (**celek x jednotlivci**)

- Zemi viděl jako soustavu života - nejvyšším dobrem je plynulé fungování výměny energie v celku života

- uznání, že k životu nutně patří i smrt

- **nejde o život nesmrtelný, nýbrž o život dobrý !!!**

„Dostali jsme se ke staré vlčici akorát včas, abychom ještě zachytili zuřivou jiskru, která umírala v jejím pohledu. Tehdy jsem si uvědomil a už nikdy jsem nezapomněl, že v těch očích bylo něco pro mne nového - něco, co bylo jen mezi ní a horou. Tehdy jsem byl mladý a náramně rád jsem si zastřílel. Myslel jsem si, že když bude méně vlků, bude víc srnčí a žádní vlci - to by byl lovcův ráj. Ale poté, co jsem uviděl umírat tu zelenou jiskru, jsem pocítil, že ani vlk ani hora s mým názorem nesouhlasí“ **1949** (*Leopold*, 1995:159)

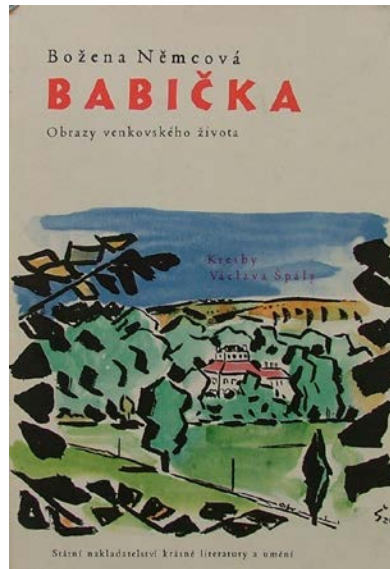
„Dostali jsme se ke staré vlčici akorát včas, abychom ještě zachytili zuřivou jiskru, která umírala v jejím pohledu. Tehdy jsem si uvědomil a už nikdy jsem nezapomněl, že v těch očích bylo něco pro mne nového - něco, co bylo jen mezi ní a horou. Tehdy jsem byl mladý a náramně rád jsem si zastřílel. Myslel jsem si, že když bude méně vlků, bude víc srnčí a žádní vlci - to by byl lovcův ráj. Ale poté, co jsem uviděl umírat tu zelenou jiskru, jsem pocítil, že ani vlk ani hora s mým názorem nesouhlasí“ **1949** (*Leopold*, 1995:159)

„Jdu na lov. Tu mi přijde do rány srna. Pěkné zvířátko, jako by je vysoustroval. Vesele se ohlíželo po lese a popásalo. Napadla mne lítost; i myslím: nejsi-li blázen, k čemu je to? Střelím, ale ruka se mi třásla, trefil jsem srnu do běhu, sklesla, nemohla utéci. Pes se k ní hnál, já mu ale nedal, cosi mi bránilo nedat jí ublížit. Šel jsem k ní, a nemohu vypovědět, jak bolestně se to zvířátko na mne podívalo, prosebně a žalostně. Vytrhl jsem nůž a vrazil jí do srdce; zatřásly se jí údy, bylo po ní. Já se ale pustil do pláče a od té doby – no co bych se za to styděl.“ – „Tatínek nechce střílet na srnu,“ rychle vyjel Orlík, - „Dobřes pověděl. Kdykoliv mířím, vidím před sebou raněnou srnu, žalobné její oči, bojím se, že chybím, že zvíře poraním; raději nechám tak.“ **1855**

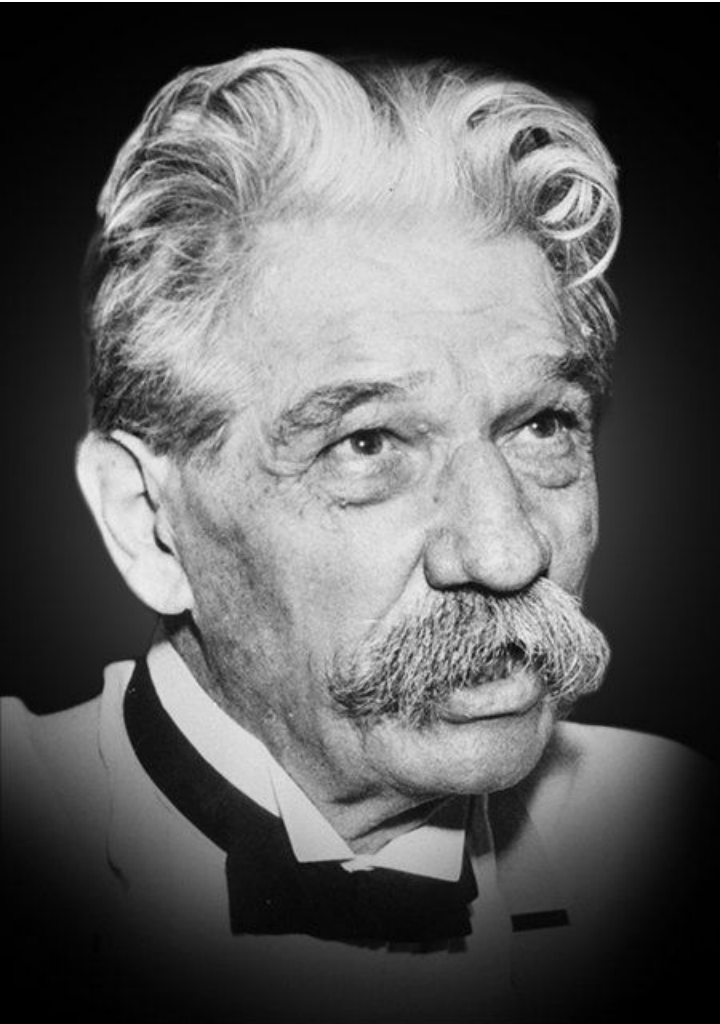
*Bůh chraň, aby viděla, že kdo
týrá zbytečně, i kdyby to
červíčka bývalo. „Co je člověku
ke škodě nebo k užitku a zabít
se musí, no spánembohem
zabte to, jen ne mučit,“ říkala.*

„Jdu na lov. Tu mi přijde do rány srna. Pěkné zvířátko, jako by je vysoustroval. Vesele se ohlíželo po lese a popásalo. Napadla mne lítost; i myslím: nejsi-li blázen, k čemu je to? Střelím, ale ruka se mi třásla, trefil jsem srnu do běhu, sklesla, nemohla utéci. Pes se k ní hnál, já mu ale nedal, cosi mi bránilo nedat jí ublížit. Šel jsem k ní, a nemohu vypovědět, jak bolestně se to zvířátko na mne podívalo, prosebně a žalostně. Vytrhl jsem nůž a vrazil jí do srdce; zatřásl se jí údy, bylo po ní. Já se ale pustil do pláče a od té doby – no co bych se za to styděl.“ – „Tatínek nechce střelit na srnu,“ rychle vyjel Orlík, - „Dobřes pověděl. Kdykoliv mířím, vidím před sebou raněnou srnu, žalobné její oči, bojím se, že chybím, že zvíře poraním; raději nechám tak.“ **1855**

Bůh chraň, aby viděla, že kdo týrá zbytečně, i kdyby to červíčka bývalo. „Co je člověku ke škodě nebo k užitku a zabít se musí, no spánembohem zabte to, jen ne mučit,“ říkávala.

„Jdu na lov. Tu mi přijde do rány srna. Pěkné zvířátko, jako by je vysoustroval. Vesele se ohlíželo po lese a popásalo. Napadla mne lítost; i myslím: nejsi-li blázen, k čemu je to? Střelím, ale ruka se mi třásla, trefil jsem srnu do běhu, sklesla, nemohla utéci. Pes se k ní hnál, já mu ale nedal, cosi mi bránilo nedat jí ublížit. Šel jsem k ní, a nemohu vypovědit, jak bolestně se to zvířátko na mne podívalo, prosebně a žalostně. Vytrhl jsem nůž a vrazil jí do srdce; zatřásl se jí údy, bylo po ní. Já se ale pustil do pláče a od té doby – no co bych se za to styděl.“ – „Tatínek nechce střelit na srnu,“ rychle vyjel Orlík, - „Dobřes pověděl. Kdykoliv mířím, vidím před sebou raněnou srnu, žalobné její oči, bojím se, že chybím, že zvíře poraním; raději nechám tak.“ **1855** (Němcová, 1964, 164)

Success is not the key to happiness.
Happiness is the key to success.
If you love what you are doing,
you will be successful.

— *Albert Schweitzer*